

Csáki Árpád

DR. NAGY JENŐ CSALÁDI CÍMERE ÉS EX-LIBRISE KEÖPECZI SEBESTYÉN JÓZSEFTŐL (1932)

2011-ben kétkötetes monográfia látott napvilágot Keöpeczi Sebestyén József (1878, Szék – 1964, Kolozsvár) munkásságáról a csíkszeredai Pallas-Akadémia Könyvkiadó gondozásában.¹ A korpuszt összeállító Sas Péter kutatásai alapján elénk tárulnak a művészettörténész, heraldikus és festőművész fontosabb, önállóan eddig meg nem jelent dolgozatai és kéziratban maradt munkái, gazdag rajz- és fénykép-anyaggal. A külön kötetbe rendezett szakmai és magánlevelezése ugyanakkor a 20. századi erdélyi művelődéstörténet és magyar kulturális szakintézményi rendszer alakulásának jobb megismeréséhez nyújt nélkülözhetetlen adatokat. Bevezető tanulmányában a szerkesztő maga jelzi, hogy – noha munkájában a teljességre törekedett – a magán- és más gyűjteményekben lappangó adatokkal a Keöpeczi Sebestyén József-életmű bizonyára tovább gazdagítható. Alábbi közlésünkkel erre a felhívásra válaszolva teszünk közzé a kötet megjelenését követően előkerült adatokat.

Az első világháború után Keöpeczi Sebestyén Józsefet – nemesi előnevét félreértve – a román hatóságok Köpecre internálták, mint a Székely Hadosztály volt tisztjét. Az ottani református templom karzat és mennyezetkazettáit kifestve, az 1920-as évek második felében került Csutak Vilmos sepsiszentgyörgyi múzeumigazgató figyelmébe. A Székely Nemzeti Múzeum – Roediger Lajos kezdeményezésére – már a század elején hozzákezdett a székelyföldi épített örökség és műbeccsel bíró egyházi ingóságok felméréséhez. Csutak Vilmos is e téren kívánta foglalkoztani a kiváló rajz tehetséggel rendelkező Keöpeczi Sebestyén Józsefet,² aki az említett múzeumi

munkába – Csutak Vilmosnak Kelemen Lajoshoz³ és Bothár Gáspár plébánoshoz⁴ egyaránt április 2-án küldött levelei alapján – 1927 tavaszán⁵ kapcsolódott be. Ugyanerről számolt be Csutak tíz nappal később Lukinich Imrének is,⁶ aki a Bethlen család monográfiájának illusztrációihoz⁷ kérte Keöpeczi Sebestyén József közreműködését.

A műkincs értékkel bíró múzeumi tárgyak rajzolása mellett Keöpeczi Sebestyén József jelen van a múzeum (és Bányai János geológus) által 1928-ban szervezett székelyföldi tanulmánykiránduláson,⁸ ismeretterjesztő előadásokat tart,⁹ tanulmányt ír a múzeum ötvenéves jubileumára megjelentetett *Emlékkönyvben*,¹⁰ részt vesz a jubileumi ünnepséggel párhuzamosan megszervezett (az erdélyi magyar képzőművészek Barabás Miklós Céhének alapítását előkészítő) képzőművészeti kiállításon.¹¹ A múzeum megbízásából helyszíni felméréseket végez, amelyek során annak gyűjteményét is gazdagítja. Roska Mártonnal és Csutak Vilmossal Kézdiszentlélekre, Gelencére és Esztelnek jár ki,¹² zászlótervet készít a kézdivásárhelyi református dalárda számára,¹³ felméri a csíkdélnei templomot. Közvetítésével kerül a múzeumba 1929 végén letétként az olaszteleki református templom 1721-ben készült éneklő pulpitus,¹⁴ majd következő évben a régi szemerjai református templom boltozati bordatördeké,¹⁵ a barcaújfalui evangélikus templomból származó középkori tégl,¹⁶ az albisi református templom tornyának 1657-ből való emlékköve¹⁷ és a Brassói Vasutasok Otthona és Temetkezési Egyesületének 1902-ben készült, magyar címerrel és koronával hímezett selyem zászlója¹⁸ is. 1931-ben Zá-

¹ SAS Péter 2011.

² BOÉR Hunor 2009, 552–553.

³ SAS Péter 2011, I, 151.

⁴ Uo., 152.

⁵ 1927 márciusának utolsó napjaitól a hodgyai gótikus ónkannát és címermásolatokat rajzolt a múzeumban. (BOÉR Hunor 2002, 221.)

⁶ „...újabbban a jelenleg nálunk dolgozó Sebestyén József barátainktól tudtam, hogy hűsvétre hozzánk, Erdélybe fogsz jönni...” – Csutak Vilmos levele Lukinich Imréhez, Sepsiszentgyörgy, 1929. április 12. (OSzK Kézirattára, Fond 116/554, 1.)

⁷ L. SAS Péter 2011, I, 49–52.

⁸ Az 1928-as útról l. WOLF Tamás 2002, 40–42.

⁹ TÓTH Szabolcs – BOÉR Hunor 2002, 170.

¹⁰ KEÖPECZI SEBESTYÉN József 1929.

¹¹ BOÉR Hunor 2002, 174.

¹² PAIS Ágnes – OLASZ Gabriella 2002, 25.

¹³ SAS Péter 2011, I, 272.

¹⁴ SzNM, R. 7955.

¹⁵ SzNM R. 7957. Egy másik töredék innen 1931-ban került a múzeum gyűjteményébe. (SzNM, R. 7996.)

¹⁶ SzNM R. 7958.

¹⁷ SzNM, R. 7971. Bár a gyarapodási leltárkönyv nem tesz róla említést, valószínűleg ez is a Keöpeczi Sebestyén József közbenjárásával került be a múzeumba.

¹⁸ SzNM, R. 7966.

gonból régi lakatdarabokat, festett díszítésű edénytöredékeket hoz be,¹⁹ egy évvel később a kőröspataki „temetőkápolna”, a helyiek által „veres barátok temploma”-ként számontartott középkori eredetű rom két táglájával²⁰ gyarapítja a múzeum gyűjteményeit. Kiszállásain (Brassó, Kálnok, Kézdimartonfalva, Zágony²¹) készített felvételeit és a múzeumi tárgyakról készített fényképeit²² a múzeum fizeti.²³

Mindezek mellett címereket rajzol, exlibriseket készít. 1932-ben éppen a gelencei templom javítási munkálatait felügyeli, amikor felkérést kap dr. [Sütő] Nagy Jenő (1872–1945) családi címerének megfestésére és exlibrisének elkészítésére. A csíkszentmártoni ügyvéd, aki maga is jelentős oklevél- és képzőművészeti gyűjtemény tulajdonosa, 1921-től tagja a múzeum igazgatóválasztmányának, 1926-tól alelnöke is. Az intézményt adományokkal és anyagilag is segítette.²⁴ Keöpeczi Sebestyén József néhány évvel korábban, az 1928-as székelyföldi tanulmánykirándulás idején ismerkedhetett meg vele.²⁵ 1929-ben, amikor az alcsi középkeresztény templomok illusztrációit készítette az *Emlékkönyv*-ben készül tanulmányához,

közelebbi kapcsolatba kerültek.²⁶ Párhuzamosan az ügyvéd oklevélgyűjteményében²⁷ adatokat gyűjtött a Barabás Samu által összeállított *Székely oklevéltár*²⁸ kiadását előkészítő Csutak Vilmos számára²⁹ is.

A címer megrajzolására vonatkozó levélváltás az 1932. május eleje és szeptember eleje közötti időszakból való. A levelezésből tudjuk meg, hogy a címer alapját a dr. Nagy Jenő ügyvéd birtokában lévő gyűrűspecst, valamint a felmenői³⁰ között azonosított huszti Nagy Sütő István 1681-es, Apafi Mihály fejedelemtől nyert armálisa képezte, melléje pedig Keöpeczi Sebestyén József egy exlibrist is is készített tollrajzban (2. ábra). A fényképen is megörökített címerrajz³¹ (1. ábra) részletgazdag leírása, a hozzá fűzött, Csutak Vilmos által továbbított kiegészítő magyarázatok Keöpeczi művészi tehetségének, a heraldika tudományában való otthonosságának újabb megerősítései. A levelezésből kiderül az is, hogy készítésük mellett Keöpeczi Sebestyén József gyűjtötte is az exlibriseket, még a távoli Ausztráliából is jutott el hozzá cserepéldány.

¹⁹ 1931-ben a Székely Nemzeti Múzeum Zágonyba küldte ki Keöpeczi Sebestyén Józsefet, egy újonnan előkerült régi házalap megvizsgálására, amely alkalommal a helyi református egyház régi kegytárgyait is felmérte. Erről készített jelentését I. SAS Péter 1997.

²⁰ SzNM, R. 8127.

²¹ SzNM, R. 8064–8067, 8074.

²² SzNM, R. 8085–8102.

²³ L. PAIS Ágnes – OLASZ Gabriella 2002, 25.

²⁴ A múzeum fenntartására 1928-ben 10 000 lejt, gyűjteményei számára 140 darab 16–19. századi oklevelet adományozott. (SzNM 146/1942.) Segítette a múzeumot 1932–1934-ben, a 18. századi menasági (pottyandi) lőfő ház és szomszédos székely kapu beszerzésében is.

²⁵ SAS Péter 2011, I, 233, 239.

²⁶ 1929. május 30-án dr. Nagy Jenő vendége Csíkszentmártonban, onnan küld levelet feleségéhez, amelyben jelzi hogy onnan Csíkszentgyörgyre és Menaságra megy tovább. Ekkor már az *Emlékkönyv* számára készítette a felvételeket, rajzokat. (Vö. SAS Péter 2011, I, 274.) A kiszállásra elkísérte dr. Nagy Jenő is. (SAS Péter 2011, I, 276–278.)

²⁷ A mintegy 3000 darabból álló levéltári gyűjteményt Entz Géza és Jakó Zsigmond 1943-ben még a csíkszentmártoni kúriában

nézte át (ENTZ Géza – JAKÓ Zsigmond 1944), ezt követően a SzNM levéltári gyűjteményébe, majd 1961-ben azzal együtt a sepsiszentgyörgyi állami levéltárba került. Mai jelzete: Romániai Országos Levéltár Kovászna Megyei Irodája (a továbbiakban SÁL), Fond 27. A levéltár mellett gazdag könyvtári és mintegy 3000 darabból álló érem-, fegyver- és szőnyeg-, valamint értékes képzőművészeti gyűjteménye volt, amely azonban részben már az 1916-os román betörés során elpusztult. (Vö. még LÉVAI Lajos 1939; ENTZ Géza 1942.)

²⁸ SzOkl, VIII.

²⁹ SAS Péter 2011, I, 277.

³⁰ Dr. Nagy Jenő leszármazásával kapcsolatban megemlíti, hogy a Huszti Nagy család havadtói előnévvel az 1670-es évek közepén tűnik fel Marosszéken, 1685-ben ugyanott Huszti György a lovasok között lustrált. (SzOkl Ús, VIII, 259.) A székelykeresztúri Nagy Sütő családra (Sütő alias Nagy) vonatkozóan a második világháborút megelőző időszakban fellelhető levéltári adatok a 18. század végétől kezdődtek. *Jegyzetek a Nagy Sütő család nemessége igazolási ügyében újabban bemutatott eredeti okiratokhoz.* (Gépelte kézirat, é. n.; SÁL, Fond 27, Nr. 1, 67–68.)

³¹ Lásd Melléklet. A fényképek digitális másolatáért Nagy Bontond levéltárosnak tartozom köszönettel.

1.

Dr. Nagy Jenő levele Keöpeczi Sebestyén Józsefhez³²
(Csíkszentmárton, 1932. május 4.)

Kedves Barátom!

Amikor szombaton szerencsénk volt Hozzátok, itt felede-
tek egy fényképezőgépnél állványát (3 lábú vasláb). Azt hittük,
hogy hazafelé menet hátha benézel, s akkor Magatokkal viheti-
tek. Most már gondoskodom, hogy leküldjem mielőbb Hozzád
Sepsiszentgyörgyre.

A „huszti Nagy Sütő” család 1681-ben lett címerét illetőleg
az Általad elvitt reklamált szöveg egy magyarázat[át] találtam
még meg, melyet legépelve mellékelek. A szövegrestauráló csak
egyes szavak kiegészítését kereste. De a hiányzó helyek három
sornak elég nagy végzős részei.

Kiegészítésül annyit közölhetek még, hogy régi pecsétgyű-
rűm, melyet egyik fivérem vett volt magához, s még édesapám
örökölte: Kardot tartó lovas katona volt. Ugyanez az alak (kardot
tartó lovas katona) volt a család egy festett címerén, s egész biztos
emlékezetem szerint: fehér lovon.

Nem akarlak éppen terhelni kéréssel – csak ha őszintén
mondva – kedved volna hozzá.

Hogy utaztatok tovább? Bár korábban jöttetek volna, kedves
társaságotokat tovább élveztük volna.

Kedves József, szívélyesen üdvözöllek – pár nap óta Csíkszere-
dában lévő feleségem nevében is – őszintén barátod

Nagy Jenő

Csíksz[en]t[már]ton, [1]932. május 4.

2.

Keöpeczi Sebestyén József levele dr. Nagy Jenőhöz³³
(Sepsiszentgyörgy, 1932. május 21.)

Kedves Barátom!

Kérlek fogadd köszönetemet azért a kedves fogadtatásért,
melyben bennünket kegyesen részesíteni méltóztattatok. Úgy
fájlaltam és resteltem a nagy késést és megvárakoztatást! Bocsa-
satok meg érte.

A vendégek igen jól érezték megukat. Az idegenek bármely
zárkóztak voltak is bizonyos tekintetekben, Udvarhelyen még-
is nyilatkoztak az előzőleg félrevezetett és a valóra rájött becsüle-
tes emberek hangos méltatlankodásával. Irányunkban a legjobb
– bár láthatólag nem lelkiifudalásmentes – benyomásokkal tá-
voztak körünkől.

A mai postával küldöm családot címerét, a hiányos szöveget
több egykorú – többé-kevésbé hasonló címerképű ármális szöve-
gével összehasonlítva – e címer a következő: kék pajzsban, zöld
lótakarós, vágtható, fehér lovon ülő, tollforgós kalpagos, vörös ru-
hás, sárga csizmás magyar vitéz felemelt jobbajával görbe magyar
szablyát tartva, baljával a lovat kantáránál fogva kormányozva.
Koronás, zárt sisakjának takarója jobbról kék-arany, balról vörös-
ezüst. A pajzs leírásánál zöld pázsit nincs említve, mert a „campo
sive area” a pajzs egész égszínkének mezejére vonatkozik. Szébb is
így, mert a zöld mezővel kissé tájképszerű lenne.

A vitéz öltözte teljesen fejedelemtől lovassági öltözet.
Nyusztprémes süvegének vörös a bélése, ezen zöldköves boglár-
l van a tollforgós megerősítve. Kabátja vörös, szűk, elől rövi-
debbre, hátul hosszabbra szabott az alja (a frakk szabása ebből
származott = lovasok, gavallérok öltözte). Gallérja fel- és kissé
elálló. Ujjai a kézfejek felett felhajtottak. Az ismeretes vitézkö-
tések a kabáton akkor még nem voltak meg, divatjuk a 18. szá-
zadban kezdődik. A gombok kis hurkokkal vannak felerősítve és

a másik oldalról begombolva. A szövet a drágább ruháknál apró
rózsákkal volt beszöve. A megvilágított helyek – a kor szokása
szerint – arannyal vannak hangsúlyozva. A nadrág szűk és meg-
gyszínű, mindig sötétebb, mint a kabát. A csizma sárga, és szára
magas csúcsba szabott.

A kard a 16–17. század fokéles, magyar szabljája. Hüvelye
bíborvörös, arany verettel. A lótakarót leginkább zöldnek ábrá-
zolták az ármálisokon, bár aligha használtak zöld színűt, ez lé-
vén a próféta szent zászlajának színe; dehát az ármálisok aligha
kerültek a törökök szeme elé. Barcsai Ákos fejedelem lótakarója
tényleg zöld, ez az Erdélyi Múzeumban van.

A sisak az erdélyi ármálisokon oly gyakori zárt typus; koro-
nája a mi erdélyi kancelláriánkon szokásos formájú. A sisakta-
karók színei ármálisainkban igen ritkán vannak leírva, csupán
„variorum colorum”-mal jelezve. Leggyakrabban (kb. 90%-ban)
kék-arany, vörös-ezüst színűek.

A címet a nálunk nagyon szokásos olaszkoszorúba foglal-
tam. Felső részén az adományozó fejedelem (Apa Mihály) cí-
mere foglal helyet, ettől jobbra és balra a Partium Regni Hun-
gariae kettéosztott címere van elhelyezve. A címermű alsó részén
pedig Erdély három történelmi nemzetének címere foglal helyet
(a magyar, ill. vármegyék, a székely és szász nemzet címere).
Ez[en] öt címerpajzs a fejedelmi Erdély teljes területét jelenti.
Legszebb kivételű ármálisainkon gyakran szerepelnek így e címe-
rek, az adományozó fejedelem címerével együtt. Az egész címer-
mű stílusa a mi magunk által fejlesztett, erdélyi renaissance-unk.
E stílus teljesen és elvitathatalanul a miénk!

A művet lefényképeztem, lemeze elég jó; mihely lesznek kó-
piák, küldök belőlük.

A hozzá alkalmas keret profilját mellékelem; becsületes, er-
délyi tölgyfából, világos barnára fényezve volna a legszebb.

Szívemből kívánom, hogy viseljétek régi, szép címereteket
jólétben, egészségben, szeretetben. Azzal a mindenkori felemelő
érzettel, hogy a legnehezebb időkben is, a romokon államot tud-
tunk alkotni, kultúrát teremteni önerőnkön. Voltunk, vagyunk
és leszünk!

Ha egy kis időm lesz, rajzolok részre egy címeres exlibrist.
A jövő hét vége felé Gelencére megyek a freskók felbontására.
Mihelyt hazajövök, elkészítem azt tollrajzban.

Olyan szakkönyv, mely a mi erdélyi heraldikánkkal foglal-
kozik, nincs. Ennek megírása reám vár.

A Nagyságos Asszony kezeit csókolva, kedves fiadat üdvözöl-
ve, fogadd kiváló tisztelettem nyilvánítását.

Őszinte barátod,

Sebestyén Józsi

Sepsiszentgyörgy, 1932. május 21.

3.

Keöpeczi Sebestyén József levele dr. Nagy Jenőhöz³⁴
(Sepsiszentgyörgy, 1932. szeptember 4.)

Kedves Barátom!

Engedj meg, hogy ily későre válaszolok igazán kedves, sok-
sok szeretetről és fajszeretetről tanúskodó leveledre. Úgy lefoglalt
Gelence, hogy nem tudtam – gondolatban sem – kikapcsolódni
egy percre sem, középkori emlékeink e legbecsesebbjétől.

Sokszor gondoltam Rád, kedves nevető, meglepő szívűre,
vendégszerető, előkelő házadra, ősi kultúránk e végvárára – de
Gelence szellemvilágától elszakadni lehetetlen volt.

Ma egy hete folyt le az a gyönyörűsége magyar ünnep,
melyen e pusztulásra ítélt, drága emlékünktől újraszentalított.
Úgy szerettem volna, ha testi s zemeimmel ott látlak, mert lel-

³² SAS Péter 2011, I, 327.

³³ Dr. Nagy Jenő hagyatéka. (SÁL, Fond 27, Nr. 36, 517–518.)

³⁴ Dr. Nagy Jenő hagyatéka. (SÁL, Fond 27, Nr. 36, 567–568.)

kileg megmutattam Neked ott a helyszínén minden kincset – Szent István intelmeit fiához, Imre herceghez; az Árpádházi Szent Erzsébet-sorozatát, Nagy Lajos királyt, a Szent László-cyklust, a Majestas Domini-t, a Krisztus életéből vett képeket – mindent-mindent, mit e kis havasalji templom, nyugat műveltségének e határköve rejteget. Mintha, mint egy előkelő úr, mindennap külön külön megköszönte volna az öreg templom a Vele való szeretetteljes foglalkozásomat, mindennap volt egy-egy drága ajándéka, meglepetése számomra. Kedves ajándéksorozatából való az, hogy a sok meg nem értés, lekicsinylés vagy sértő nemtörődomség által elkeserített, bizony sokszor ellankadó munkakedvet megerősítette – lelkiileg felemelt. Nagyon sokat köszönhetek e kedves, öreg emlékünek!

Jól esik, hogy örömet okozhattam Neked és kedves Családodnak a címerrel. Bizony boldogság e nyomorúságos időkben örömet okozhatni. Oly szomorú, sivár az élet. Mihelyt a szellemvilágból, emlékeink köréből a való életbe lépünk, kegyetlenül megfogja lelkünket az Élet minden keserősége, nyomorúsága. Erről mi nem tehetünk, okai nem vagyunk!

Mellékelem az exlibris rajzát. Igyekeztem minden részletében a mi erdélyi, fejedelmi stílusunkban tartani. Ha Neked kedvedre való, úgy kérlek Szebenbe, Krafft és Drotleff céghez küldeni, hogy cinkográf klisé készítsenek róla 2/3 nagyságban (8 cm magas); ennek ára 100-120 lej körül lesz. E klisé pedig küldd el ide, a Jókai-nyomdába, hogy vörösbarna, avagy zöld színben nyomják ki – tetszésed szerint kb. 1000 példányban, jó papíron; ez 200-300 lejbe fog kerülni. Akkor beragaszthatók lesznek a könyveidbe. A fennmaradtaktól pedig indíts egy világcsert; nekem még Ausztráliából is jönnek exlibriseim. Ezzel is hozzájárulunk ahhoz, hogy bennünket megismerjenek. A szükséges kis nyomtatványmintákat el fogom küldeni annak idején. Nagyon kedves, tanulságos és olcsó multság.

Hálásan köszönöm a Csíkba való kedves és lekötőlező meghívásodat. Bizony, nagyon szeretnék élni vele, de hát beütrött a nagy nyomorúság, nem tudom a tanulmányaimat folytatni ott, pedig nagy szükség volna rá.

Édes Jenő barátom, nagyon szépen megkérlek, küldjél nekem 3000 lejt; a gyerekek (két fiam van) beíratása, könyvei stb. oly sokba kerülnek, s emberi, atyai és magyar kötelességem a taníttatásuk; nekünk, kik Isten kegyelméből a magyar történelmi középiskolába születtünk, kétszeres kötelességünk tradícióink méltó fenntartása és teljes átörökítése. Ne haragudj e kérésért, kedves Barátom, nem tenném, ha nem égetne az Élet, s nem volna oly sürgős.

A Nagyságos Asszonyunk kezait tisztelettel csókolom, fiadat szeretettel köszöntöm. Fogadd kérlek őszinte tiszteletem nyilvánítását.

Szerető ölelő barátod

Sebestyén Józsi

Sepsiszentgyörgy, 1932. szeptember 4.

4.

Csutak Vilmos kiegészítései a Keöpeczi Sebestyén József által rajzolt címerhez³⁵
(Keltezés nélkül)

[...] A Köpeczi Sebestyén József heraldikus által megfestett címer színeződésénél még a következőket kell követni:

A pajzsok damaszkoltak arannyal, tehát a családi címer kék pajzsa, úgymint a koszorúban foglalt hat címer is (de természetesen

sen a fent kétoldalt a két magyar címerben a négy ezüst pólya és a kettős ezüst kereszt nem damaszkolt), valamint az alsó vagy erdélyi címerben a sas sem damaszkolt, mely fekete, a nyelve veres, a szárnyai arany vonalakkal élénkítve szélein. A nyeregtagaró is arannyal damaszkolt, széle aranyozott. A vitéz ruhájából a kabát gyengén aranyos átszövésű, gombok, zsinórok, derékkötő, a nadrágon a zsinór is arany színű. A kantár, lószerszám barna-vörös (bőr) kissé aranyozva, ellenben a kantárszár alsó, vastagabb része zöld, szintén aranyozva alsó szélén.

A főpajzs egész a széléig, tehát ahol a ló első és hátsó lába is van, szintén az a kék szín, mint az egész pajzs, csupán a szélén, a ló orrától lefelé alsó jobb lábáig sötétebb árnyékolású kék.

A koszorúban font kék címereket illetően a fentebb érintetteken kívül még: Apafi címer pajzsa piros, a szőlőág természetes barna szín, úgy a szőlőfürtök is, sisak és kard vasszínűek, felette a fejedelmi korona ékköves, arany, közepén tetejében igazgyöngy, ettől kétoldalt a kidudorodás kerete arany, maga a kidudorodás veres (bársony vagy selyem). A magyar címereknél az ezüst kettős kereszt arany koronából nő ki, ez a hármás zöld halomra helyezve.

A másik magyar címer rész ezüst és veres pólyák.

Az erdélyi címer két színű: az alsó mező vörös, a felső kék, benne a fekete sas, a szárnyak tollai vékony aranyos szegéllyel s árnyékolás szerint a szélén kifelé némi fehér gyenge színezéssel.

A székely címer kék, arany nap, ezüst hold, ennek a pajzsa felülről aranyazva, a szélek némi fehérséggel emelve ki.

A szász címer világos sárga pajzs, a hét bástya piros, szélén fekete szegélyekkel.

A körirat és a főpajzs, s illetve a családi címer (ide értve a sisakot, koronát és pajzstakarókat) közti részt, tehát az Apafi-címertől le körívben a székelyek címeréig sötétlila szín, s ebben van az 1681 évszám arannyal, jobbról is, balról is a számok felett sötétpiros rózsza aranyvonal színekkel. Ahol pedig a körívben ez az írás van: Arma stb., tiszta fehér. Ebben fent az Apafi-címer alatt jobbról és balról két virágdísz, piros rózsza közepén, zöld levél mindenkinek két oldalt.

A köriraton kívül a koszorú halvány almazöld, árnyékolat, hosszú levelek, s a levelek között kis gömbök, piros gyümölcsök, mint amilyen a havasi megy. E koszorúban közepén kétoldal piros rózsza, ennek közepe aranyozva. A koszorú halványzöld, színe árnyékolva.

Végül a négy sarkon a négy címertől felfelé és lefelé hajló virágdísz zöld, a pajzsok mellett közvetlen két-két piros, közepén arany rózsza.

Légvégül pedig a két magyar címerpajzs felső részén, pont a közepén az előbbiekhöz hasonló piros rózsza.

Az egész kép külső négyszögű szegélye ultramarinkék, ezen belül vékony aranyvonal, az aranyvonalon belül, tehát a koszorúig, vagyis ahol a négy oldalcímer van elhelyezve, sötétebb piros, mint az Apafi-, a magyar címerek és az erdélyi címer alsó része.

A címerkép, tehát a festmény maga, margót nem számítva, 26 x 31 cm. Nézetem szerint a margó nagyobb is lehet. A „Huszth” névnel kihagyandó a tévesen odakerült „h” betű.

A fényképen, annak alsó részén kétoldalt látszik: Jos. Sebestyén de Köpecz AD. (Anno Domini) 1932.

A fakeret mindenesetre világosbarnára fényezett tölgyfa legyen. Sebestyén küldött is nekem keretrajzot, hamarjában nem kaptam elő. Gondolom 7 cm széles, külső része vastagabb, a kép felé fokként vékonyabb.

³⁵ Dr. Nagy Jenő hagyatéka. (SÁL, Fond 27, Nr. 36, 559–560; gépirásos változata Uo., 564–565.)

Levéltári források

Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, Budapest (MNL OL)
Országos Széchényi Könyvtár, Budapest (OSzK)
- Kézirattára: Fond 116/554.
Romániai Országos Levéltár Kovászna Megyei Irodája, Sepsiszentgyörgy / Arhivele Naționale ale României Biroul Județean Covasna, Sf. Gheorghe (Sepsiszentgyörgyi állami levéltár, SÁL)
- Fond 27, *Dr. Nagy Jenő-gyűjtemény*
Székely Nemzeti Múzeum, Sepsiszentgyörgy (SzNM)
- *Régiségtár gyarapodási osztálynaplója* (R.)
- Intézményi levéltár, 1942. évi iratcsomó

Irodalom

SzOkI, VIII = *Székely Oklevéltár 1219–1776* (*Magyar Történelmi Tár*, XXVIII, III/III; közzét. Barabás Samu), MTA, Budapest, 1934.
SzOkI Ús, VIII = *Székely Oklevéltár, Új sorozat*, VIII (közzét. Demény Lajos), Mentor Kiadó, Marosvásárhely, 2006.

*

BOÉR Hunor
2002 Adatok a Székely Nemzeti Múzeum két világháború közötti történetéhez, *Acta (Siculica)* 2001/1 (*Emlékkönyv a Székely Nemzeti Múzeum százhuszonöt éves jubileumára*, 1), 217–235.
2009 Csutak Vilmos Székely Nemzeti Múzeuma (1925–1936), *Acta Siculica* 2009, 547–570.
ENTZ Géza
1942 Egy székelyföldi műgyűjtemény, *Ellenzék*, LXIII. évf., 233. sz.
ENTZ Géza – JAKÓ Zsigmond
1943 Jelentés Sütő-Nagy Jenő csíkszentmártoni közjegyző levéltáráról, *Erdélyi Múzeum*, XLIX/1–2, 268–278.
KEÖPECZI SEBESTYÉN József
1929 A középkori nyugati műveltség legkeletibb határai, in: *Emlékkönyv a Székely Nemzeti Múzeum ötvenéves jubileumára* (szerk. Csutak Vilmos), Sepsiszentgyörgy, 1929, 371–401.
LÉVAI Lajos
1939 Kincsek egy ismeretlen, székelyföldi magángyűjteményben, *Ellenzék*, LV. évf., 121. sz.
PAIS Ágnes – OLASZ Gabriella
2002 Az intézményes kisebbségi magyar műemlékvédelem kezdetei. A csíkszéki templom 1935. évi felújítása, *Acta (Siculica)* 2000/2 (*Emlékkönyv a Székely Nemzeti Múzeum százhuszonöt éves jubileumára*, 2), 21–38.
SAS Péter
1997 Köpeczi Sebestyén József jelentése a Székely Nemzeti Múzeumnak zágoni kiszállásáról (közlés), *Acta (Siculica)* 1997/2, Sepsiszentgyörgy, 141–150.
2011 *A heraldikus Köpeczi Sebestyén József élete és munkássága*, I–II, Pallas-Akadémia Kiadó, Sepsiszentgyörgy–Csíkszereda.
TÓTH Szabolcs – BOÉR Hunor
2002 Közművelődési rendezvények a Székely Nemzeti Múzeumban a két világháború között, *Acta (Siculica)* 2001/1 (*Emlékkönyv a Székely Nemzeti Múzeum százhuszonöt éves jubileumára*, 1), 163–216.
WOLF Tamás
2002 A székelyföldi kutatóutak (1928–1940), *Acta (Siculica)* 2000/2 (*Emlékkönyv a Székely Nemzeti Múzeum százhuszonöt éves jubileumára*, 2), 39–86.

**Blazonul și ex-librisul familiei dr. Jenő Nagy, realizat
de József Keöpeczi Sebestyén (1932)**

(Rezumat)

Lucrarea oferă noi contribuții la opera heraldistului József Keöpeczi Sebestyén, prezentată recent în două volume de către Péter Sas (*A heraldikus. Keöpeczi Sebestyén József élete és munkássága*. Ed. Pallas-Akadémia, Miercurea-Ciuc, 2011). Specialist în heraldică, dar și artist plastic, József Keöpeczi Sebestyén era colaborator al Muzeului Național Secuiesc între anii 1927-1932, perioadă în care a efectuat studii referitoare la patrimoniul cultural arhitectural și de artă religioasă din Țara Secuiească. În paralel, a desenat și pictat la comandă blazoane ale unor familii nobiliare din Transilvania. Printre acestea se numără și cel al familiei Sütő-Nagy, executat în 1932 la cererea avocatului dr. Jenő Nagy din Sânmartin (jud. Ciuc), membru și apoi vicepreședinte al comitetului de conducere din Muzeului Național Secuiesc (1921-1926-1944), în care și József Keöpeczi Sebestyén era membru (1929-1933).

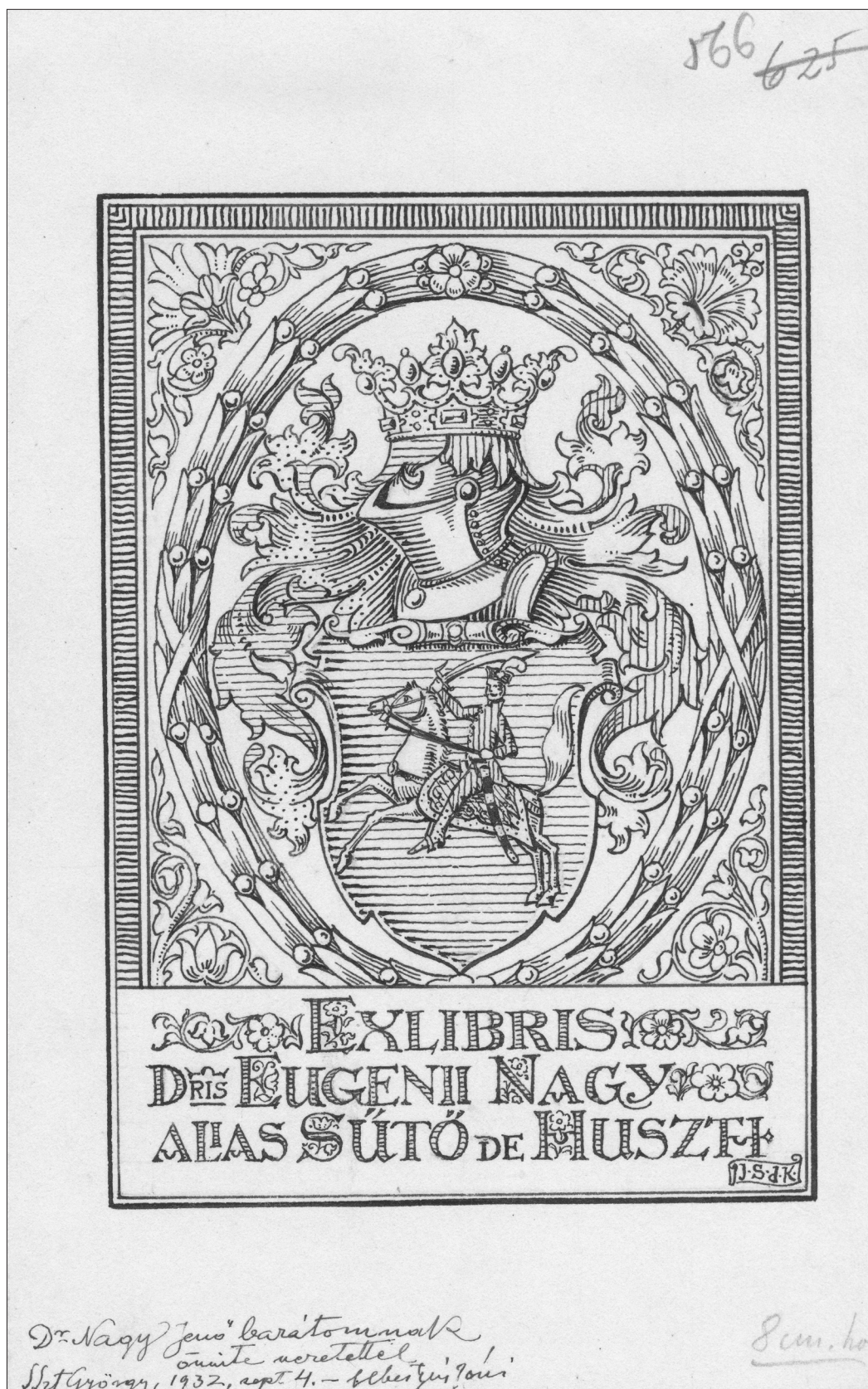
**The Coat of Arms and Ex-Libris of dr. Jenő Nagy's Family,
made by József Keöpeczi Sebestyén (1932)**

(Abstract)

The article brings new contributions to the work of the heraldist József Keöpeczi Sebestyén, presented recently in two volumes by Péter Sas (*The Heraldist. Life and Work of Sebestyén József Keöpeczi*. Pallas-Akadémia, Csíkszereda, 2011). Being a specialist in heraldry, but also an artist, József Keöpeczi Sebestyén was collaborator of the Székely National Museum between 1927 and 1932, in which period he investigated the architectural and religious art heritage of the Székely region. Concomitantly he drew and painted on request the coats of arms of several noble families in Transylvania. Among these he executed in 1932 the coat of arms of the Sütő-Nagy family, on the request of dr. Jenő Nagy lawyer from Csíkszentmárton (Sânmartin, Harghita County), member then vice-president of the committee of trustees of the Székely National Museum (1921–1926–1944), in which József Keöpeczi Sebestyén was also member (1929–1933).

1. ábra A Sütő (Nagy) család címere

2. ábra Dr. Nagy Jenő ex librise